

Aan: De (in)formateur(s) in Zeeland en alle fracties en leden van Provinciale Staten van Zeeland,
de Commissaris der Koning

t.k.n. POHO Milieu en Energie VZG
DB Waterschap Scheldestromen.
IMPULS
ENDURIS

Betreft: een integrale visie op de Regionale Energie Strategie.

Geachte (in-)formateur, geachte Statenleden, geachte Commissaris,

Door middel van deze brief willen de Zeeuwse Milieufederatie en windenergiecoöperatie Zeeuwind u veel succes wensen bij uw (her)verkiezing tot lid van PS. Wij wensen u allen veel inspiratie toe bij het formuleren en realiseren van de gewenste maatschappelijke agenda voor de komende bestuursperiode.

U staat voor een uitdagende doch ook flinke opgave. Onze samenleving moet richting bepalen ten aanzien van een aantal ingewikkelde thema's, waarvan de energietransitie er een is. En dat alles binnen een complex van nationale en internationale verhoudingen en afspraken. De keuzes die in dit speelveld worden gemaakt kunnen niet altijd rekenen op vanzelfsprekend begrip vanuit de samenleving. Onder een deel van de bevolking leeft een gevoel van onbehagen dat zich de laatste jaren steeds nadrukkelijker manifesteert. Dat is een serieus vraagstuk dat aandacht verdient en tegelijkertijd vraagt om een integrale visie op de verschillende thema's om van daaruit beleid te formuleren.

In deze brief brengen onze organisaties een aantal aspecten onder uw aandacht, waarvan wij hopen dat u deze bij uw beleid voor de komende bestuursperiode wil betrekken en waar mogelijk opnemen. De onderwerpen waarvoor wij uw gewaardeerde aandacht vragen zijn:

1. Een van de grote pijlers onder de Zeeuwse economie en de regionale werkgelegenheid is de procesindustrie. Deze bedrijfstak is sterk afhankelijk van fossiele grondstoffen. De mate waarin deze bedrijfstak een succesvolle transitie weet door te voeren is van grote invloed op de sociale en economische toekomst van Zeeland;
2. Zeeland kent van oudsher een krachtige landbouwsector. Vanuit de natuurlijke rijkdom van onze provincie ligt het voor de hand deze kwaliteit ook in de toekomst optimaal te blijven benutten;
3. Zeeland beschikt over een rijk areaal en diversiteit aan landschappen, intensief verbonden met het omliggende water, een diverse natuur en voldoende ruimte. Dit wordt hoog gewaardeerd door de burgers en de vele toeristen die onze provincie trekt. Deze kernkwaliteiten wil Zeeland in de toekomst behouden;
4. De energievoorziening van de toekomst ziet er wezenlijk anders uit dan thans het geval is. Onze afhankelijkheid van fossiele grondstoffen zal, niet in de laatste plaats door de eindigheid van fossiele grondstoffen, sterk afnemen en er zal zwaar worden ingezet op een alternatieve energievoorziening. Vooral nog zal het zwaartepunt in het komende decennium liggen op energie uit wind, zon en water. Bronnen waarover Zeeland in ruime mate beschikt;
5. De hiervoor genoemde aspecten betekenen dat verandering en transitie kernthema's zijn in de komende jaren. Het is cruciaal dat burgers bij deze veranderingen worden betrokken, worden gehoord en meegenomen en zich verbonden weten.

Wij bepleiten dat de bovenstaande aspecten in samenhang worden benaderd, zoals ook wordt geadviseerd in het rapport van de Raad van de Leefomgeving dat 26 maart jl. is gepresenteerd. De bestaande grenzen tussen de kolommen industrie, landbouw, toerisme, energie en de samenleving domineren thans teveel de agenda. Een toekomstgerichte inrichting van de samenleving, vergt naar het oordeel van onze organisaties dat belangrijke vraagstukken in/tussen deze kolommen in samenhang worden gezien en van een samenhangend beleid wordt voorzien. Partijen zullen elkaar de hand moeten reiken en gezamenlijk de agenda gaan bepalen en deze samen realiseren. Dat vergt gedegen samenspel tussen betrokkenen, waaraan ook wij graag willen bijdragen. Concreet betekent dit in onze ogen:

- Voor de industrie treedt in Zeeland SDR (Smart Delta Resources) als denktank en 'overlegtafel' op. De verbinding van SDR met andere beleidsvelden en belangengroeperingen is niet vanzelfsprekend. Met als risico dat deze uiterst belangrijke sector zich vervreemdt van de hen omringende samenleving. Juist vanwege het maatschappelijk belang stellen wij voor een breed platform te creëren zodat de samenleving meer betrokken raakt bij deze bedrijven én omgekeerd;
- Om relevant te zijn voor de procesindustrie bepleiten wij een hoge ambitie binnen de RES (Regionale Energie Strategie). Alleen dan kunnen we kansen benutten en geloofwaardig optreden om de bedrijven en Zeeuwen mee te krijgen in een succesvolle aanpak;
- Wij gaan er teveel vanuit dat in 'Den Haag' plannen voor en met de landbouw worden gemaakt. Wij zijn er niet van overtuigd dat deze naadloos zullen passen bij wat in Zeeland voor andere thema's is bedacht. Alleen al de waarden van- en in het landelijk gebied en de noodzakelijke kwaliteitsslag die daar moet plaatsvinden maakt 'uitbesteding' minder voor de hand liggend. De brede dialoog met de Zeeuwse landbouwsector moet vorm krijgen;
- Energietransitie raakt de hele samenleving, we gaan anders werken, anders wonen en ons anders vervoeren. De samenleving moet derhalve betrokken zijn bij probleemanalyse, het kiezen van de oplossingsrichtingen en implementatie. De huidige procesinstek op de RES is een start, maar zal in de komende jaren volop moeten worden voortgezet en verbreed en zo worden ingericht dat brede betrokkenheid wordt gegarandeerd;
- Bij het ontwerpen van een energiestrategie is een brede benadering noodzakelijk, de relaties met de thema's landbouw en industrie zijn zeker in Zeeland zodanig dat zij niet aan de 'Haagse tafels' overgelaten kunnen worden en los van de Zeeuwse bevolking ontwikkeld worden;
- Bij het ontwerpen van een nieuw energiesysteem dat voor de volgende decennia 'mee kan' moet de toekomst leidend zijn, niet alleen het verleden en de daaruit voortkomende infrastructuur;
- Wij bepleiten, net als de Haagse tafels, dat lokale partijen en burgers een grote betrokkenheid, en zo mogelijk zeggenschap en eigendom hebben over de nieuwe energievoorzieningen. Wij vragen u lokale energie initiatieven te stimuleren. Een 'race to the bottom' van grondposities via tendering lijkt kostenefficiënt maar zal naar verwachting veel te weinig positieve maatschappelijke opbrengsten en betrokkenheid genereren.
- En, hoe moeilijk het ook mag lijken, energiebesparing gaat aan alle maatregelen vooraf en dat zal op de agenda's van alle maatschappelijke partijen centraal moeten staan.

- Voor Zeeland, 'land in zee', zal klimaatverandering en zeespiegelstijging leiden tot een aangepast beheer van de Deltawateren. Wij pleiten ervoor om daar waar mogelijk opgaven voor de waterveiligheid te combineren met de winning van duurzame energie.

Een hoge ambitie.

Willen wij een vitale economie behouden met respect voor de kenmerken van het Zeeuwse landschap en haar burgers, moeten wij ambitieus zijn en moeten wij bruggen slaan tussen industrie, landbouw, natuur, energielandschappen en burgers. Duurzame energievoorziening is van belang evenals een verandering in de wijze waarop energie wordt geconsumeerd en nieuwe toepassingen daarbij hun intrede doen. Denk bijvoorbeeld aan de wijze waarop het wagenpark elektrificeert of de wijze waarop waterstof een energiedrager in de samenleving wordt.

Menigeen in Zeeland heeft zijn baan aan een energie-intensief bedrijf te danken, op z'n minst woont iedereen in een (t)huis dat vroeger of later van het Groninger gas af gaat. Burgers hebben volop te maken met de energievraagstukken: in hun woonsituatie, op de arbeidsmarkt, bij hun mobiliteit en zo meer. Burgers willen dan ook in toenemende mate betrokken zijn bij energievraagstukken. Daarom mag de samenleving worden bevraagd op creativiteit en gevraagd om de schouders er onder te zetten. Onze organisaties zien de ambitie bij inwoners, weten dat mensen willen meewerken en daarbij ideeën hebben.

Tenslotte.

Bovenstaande opmerkingen worden door onze organisaties gemaakt vanuit betrokkenheid en bezorgdheid. Wij zullen ons blijven inzetten om een toekomstgerichte en samenhangende strategie te ontwerpen waar mensen in Zeeland aan mee werken. Door mee te denken, door projecten tot ontwikkeling te brengen en een overheid aan te treffen die stimulerend optreedt, de energietransitie als een kans ziet en burgers en hun organisaties betreft bij het oplossen van vraagstukken en problemen. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid een en ander mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Teus Baars

Zeeuwind
Directeur/bestuurder

Ira von Harras

Zeeuwse Milieufederatie
Directeur